

відсутні структурні зрушення. Основною ланкою збуту продукції стали інші канали, у т.ч. комерційні структури. Близько половини продукції потрапляє до комерційних посередників, які контролюють експортні, оптові та дрібнооптові товаропотоки та основні доходи від реалізації. Внаслідок непрозорого збуту продукції цим каналом виникає найбільше цінових і фінансових проблем галузі, мають місце найнижчі ціни на продукцію і найгірша їх кон'юнктура [8].

Таблиця. Структура реалізації яєць с.-г. підприємствами Криму за каналами збуту, %

Канали збуту	1990	1995	2000	2002	2003
Переробним підприємствам	97,0	85,8	3,2	0,3	0,2
На ринку	1,9	9,8	80,6	82,3	82,5
Населенню	1,1	3,4	3,9	7,5	3
Пайщикам	-	-	0,4	1,0	0,6
Інші канали	-	1,0	11,9	8,9	13,7

У 1990 році головним каналом реалізації яєць для сільськогосподарських підприємств Криму були переробні підприємства, частка продажу яким склала 97%. З 2000 року ситуація змінилась з перевагою на користь продажу на ринку (82% у 2003 році). Також поступово почала зростала реалізація продукції за іншими каналами (тобто через посередницькі структури), та у 2003 році вона склала 13,7%. (табл.) Отже в умовах стихійного ринку обсяги та форми реалізації продукції птахівництва визначаються ситуацією, яка складається на ринку. В результаті значна частина продукції на ринках реалізується з транспортних засобів, через відповідну роздрібну сітку. Крім того кращу продукцію перекуповують посередники та реалізують за вигідними для них цінами.

Висновки і пропозиції. Приведені вище дані свідчать про недостатні темпи зростання виробництва продукції птахівництва (зокрема яєць), що у свою чергу впливає і на незбалансованість ринку цієї продукції, і виправдують ту велику увагу, що приділяється останнім часом розвитку інтенсивного птахівництва.

Становленню і розвитку регіонального ринку яєць, поглибленню його місткості також перешкоджає низька купівельна спроможність населення, низький рівень платоспроможного попиту.

При наявності в торговій мережі регіону щодо великих обсягів запасів продовольчих товарів, забезпеченість деякими видами продовольства залишається недостатнім. Це стосується і яєць птиці, що обумовлює необхідність постійного маркетингового вивчення продовольчого ринку регіону, організації його у відповідності з попитом конкретних груп населення республіки.

Джерела та література

1. Ярошенко Ф.О. Птахівництво України: стан, проблеми і перспективи розвитку. – К.: Аграрна наука, 2004. – 506 с.
2. Мельник Б.А. Сучасний рівень виробництва та перспективи розвитку м'ясного птахівництва в Україні // Економіка АПК. – 2004. – №10. – С. 20–26.
3. Шпичак О. М., Саблук П. Т., Ситник В. П., Ніколаєва З. П., Білаш В. П. Ціни, витрати, прибутки агро-виробництва та інфраструктура продовольчих ринків України / О.М. Шпичак (ред.). – К., 2000. – 585 с.
4. Наказ Мінагрополітики України від 31.12. 03 № 485/131 Про розвиток галузі птахівництва в Україні // www.minagro.kiev.ua
5. Фиголь Н. Самая успешная отрасль АПК – птицеводство? // www.agroperspectiva.com.ru
6. Райзберг Б.А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. В. Современный экономический словарь. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 480 с.
7. Формування та розвиток аграрного ринку. Посилання Президента України до Верховної Ради // Економіст. – 2004. – №3. – С. 50–56.

Ваниева М.Р.

О МЕХАНИЗМЕ УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ РЕСУРСАМИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ УКРАИНЫ

Постановка проблемы и связь с научными программами.

Радикальные преобразования экономики и общества в Украине повлекли за собой серьезные последствия в виде глубокого затяжного финансово-экономического кризиса, который отразился, прежде всего, на бюджетной сфере.

Государственное бюджетное финансирование учреждений высшего образования стало осуществляться не полной мере, что повлекло за собой коммерциализацию подготовки специалистов для всех видов экономической деятельности.

Внебюджетная деятельность для вузов является источником не связанных ресурсов, позволяющая им осуществлять свою образовательную и научную миссию в обществе. Таким образом, государственные вузы меняют свой статус и превращаются в субъект экономической деятельности. Это влечет за собой изменение методов финансового управления Вузом.

Планирование доходов не всегда обеспечивает полностью покрытие расходы и создает финансовую неустойчивость. Поэтому внебюджетная деятельность вузов становится одним из важных финансовых инструментов применяемых для управления государственного учреждения.

Проблеме управления денежными потоками учебных заведений высшего образования посвящено ряд

работ, как в Украине, так и России, в частности предметом обсуждения в статье А.М Гриля [1] является бюджетная система университета. Под бюджетной системой понимается совокупность взаимосвязанных бюджетов определенного формата, для которых разработана технология их составления, консолидации и реализации. В работе Цап-Цако [2] показано, как можно регулировать денежные потоки предприятий. В статье Н.Н. Хахонова раскрыта специфика формирования денежных потоков предприятия в условиях риска. Показано влияние рисков денежных потоков на результаты деятельности предприятия. Поставлены проблемы управления финансовыми рисками. Обоснована стратегическая система управленческого учёта. В книге Е.М. Сорокина анализируются денежные потоки предприятий в переходный период к рыночной экономике.

Последние работы раскрывают специфику денежных потоков предприятий, но ряд положений могут быть использованы и для управления финансовыми средствами учебных заведений

Вместе с тем, в работах не раскрыта особенность распределения денежных потоков бюджетных и внебюджетных фондов, их структура и взаимосвязь, методы управления в высших учебных заведениях.

Содержание статьи является составной частью плана НИР Крымского государственного инженерно-педагогического университета по разделу: «Разработать предложения по дальнейшему совершенствованию механизма управления финансовыми ресурсами высшего образования»

Целью статьи является рассмотрение тенденций и механизма управления финансовыми ресурсами учреждения государственного высшего образования.

За прошедшее десятилетие в высших учебных заведениях произошло осознание глубины проблем, поставленных переходом к рыночным отношениям. Вузы достаточно успешно решают задачи по улучшению качества подготовки специалистов рыночного типа.

Произошли коренные изменения в программах обучения, техническом их оснащении компьютерными средствами новыми учебными пособиями.

В системе высшего образования в АР Крым подготовкой специалистов занимаются 37 высших учебных заведений и 29 филиалов (факультетов) разных вузов с дневной формой учебы (табл. 1).

Таблица 1. Изменения в системе учебных заведений высшего образования в АР Крым за период с 1995 по 2005 г.

Показатели высших учебных заведений	1995/1996		2004/2005		2004/5г в % к 1995/1996 гг (все вузы)
	Государственные	Негосударственные	Государственные	Негосударственные	
Количество учебных заведений	33	10	24	13	86,0
1.2 .3.4.уровень аккредитаций					
В них студентов	38813	7109	65505	13549	174,0
По форме учебы					
- дневная	26611	4248	40266	7772	155,7
- вечерняя	894	166	266	-	25,1
- заочная	10202	2695	25638	5877	244,4
Приняты студенты	10058	2472	15500	3986	155,5
Выпущено всего	8694	459	13456	2482	174,1

В 2004г в вузах АР Крым училось 78,0 тыс. студентов, что в 1,74 раза, больше чем в 1995/1996 учебном году. Кроме того, в высших учебных заведениях республики учится 1430 иностранных граждан.

В сравнении с 1995/1996 учебным годом прием к высшим учебным заведениям увеличился на 56,3%, причем преимущество было отдано государственным вузам.

За 2004г. высшими учебными заведениями республики подготовлено 15,5 тыс. специалистов, из них 4,9 тыс. – младших специалистов, 3,2 тыс. – бакалавров, 7,2 тыс. – специалистов и 287 магистров.

Изменилась структура подготавливаемых специалистов за счет резкого роста юридических и экономических специальностей, что отвечает нуждам всех сфер экономической деятельности.

Остается проблемным вопрос из трудоустройства выпускников. За 2004г. направление на работу получил каждый четвертый выпускник вузов. Этот показатель последние годы имеет тенденцию к снижению

За последние пять лет число штатных преподавателей, работающих на полной ставке, увеличилось на 19,5% и на начало 2004/2005 учебного года составляло 4,8 тыс. и 1,6 тыс. преподавателей работало на условиях штатного совместительства и неполной ставки.

Третья часть штатных преподавателей имеет ученую степень кандидата наук, 262 преподавателя – доктора наук. Ученое звание доцента имеет каждый пятый из числа штатных, профессора – 241 преподаватель.

Для обеспечения полноценного высшего образования государственные вузы привлекали дополнительные источники обучение студентов на полной компенсационной основе сверх контрольных цифр, сдача в аренду имущества и площадей, отчисления от НИР по договорам, дополнительные образовательные услуги и т.д.

В целом по вузам Крыма доля не государственных средств в учебных заведениях составляла 30–40 % консолидированного бюджета.

До сих пор проблемными вопросами остаются: методика управления затратами, учитывая, что государственные средства четко контролируются казначейством; проблема инвестиций на реконструкцию и модернизацию материально-технической базы обучения как за счет бюджета, так и вне бюджетных

средств; разработка новой миссии и стратегии развития вуза.

Проанализируем формирование и использование финансовых ресурсов на примере Крымского государственного инженерно-педагогического университета (табл. 2).

Таблица 2. Структура финансовых затрат на обучение студентов в Крымском государственном инженерно- педагогическом университете

показатели	2000		2001		2002		2003		2004		2005 (план)	
	Бюд-жет %	Не бюд-жет %	Бюд-жет, %	Не бюд-жет %	Бюд-жет %	Не бюд-жет %	Бюд-жет, %	Не бюд-жет, %	Бюд-жет,%	Не бюд-жет, %	Бюд-жет,%	Не бюд-жет, %
Финансирование, всего, тыс. грн	3285,5		4062,7		4645,5		6373,8		9536,5		12189,6	
Распределение ресурсов, %	64,8	35,2	58,3	41,7	60,68	39,32	69,18	30,82	71,53	28,46	74,7	25,3
Заработная плата,%	21,2	2,5	26,4	3,69	31,15	5,27	37,46	4,93	36,28	5,74	37,7	6,07
Начисления на зарплату, %	7,96	0,9	9,88	1,36	11,03	1,87	13,12	1,8	13,42	2,12	13,95	2,24
Предметы, материалы, %	0,08	4,3	0,02	21,4	0,03	1,74	0,007	4,61	0,04	2,25	0,03	2,91
Мягкий инвентарь, %	-	0,07	-	-	-	-	-	-	-	0,42	-	0,68
Оплата транспортных услуг, %	-	0,47	-	0,17	-	0,32	0,01	0,21	0,005	0,155	0,004	0,25
Аренда, %	-	-	-	-	-	-	-	0,004	-	0,007	-	0,04
Ремонт инвентаря и здания, %	-	0,3	-	0,09	-	1,13	-	1,1	0,005	0,88	0,004	0,82
Услуги связи, %	-	0,98	0,03	0,48	0,01	0,73	0,01	0,44	0,0012	0,45	0,01	0,49
Оплата других услуг, %	0,03	5,46	-	4,47	0,03	0,42	0,047	1,23	0,025	1,06	0,02	1,0
Затраты на командировки, %	-	0,45	-	0,88	-	0,62	0,0044	0,43	0,012	0,53	0,01	0,49
Оплата теплоснабжения, %	8,65	-	8,59	-	1,86	-	2,86	-	1,5	-	1,74	0,02
Оплата водоснабжения, %	0,16	-	1,09	-	0,72	-	0,76	-	0,88	0,02	1,24	0,04
Оплата электроэнергии, %	0,63	-	0,62	0,18	0,87	0,07	0,82	0,07	0,72	0,06	1,31	0,04
Оплата мероприятий региональных программ, %	1,8	-	0,19	2,07	-	10,29	-	1,33	2,2	0,32	0,08	0,37
Стипендии, %	7,25	0,015	6,87	0,29	13,77	0,017	12,49	0,1	14,12	-	17,62	0,08
Приобретение предметов длительного пользования, %	13,9	12,68	-	11,13	-	8,93	1,41	4,72	1,9	3,11	-	3,5
Другое строительство, %	-	-	-	-	-	-	-	4,2	-	7,76	-	0,45
Капитальный ремонт, %	3,0	7,0	3,33	4,88	1,18	6,12	0,156	5,5	0,37	3,47	0,56	5,7

Из таблицы 2 хорошо видно, что за последние шесть лет объем финансирования (бюджетного и внебюджетного) возрос в 3,7 раза. Этот рост финансирования обусловлен объективной необходимостью подготовки кадров крымско-татарской национальности, вернувшейся из депортации на родину, а также инфляционными процессами в Украине. Фонд заработной платы за последние шесть лет вырос с 780 тыс. грн до 5.3 млн. грн., а стипендиальный фонд с 238 тыс. грн до 2, 15 млн. грн. Естественно, что структура затрат сильно изменилась, что видно из рис 1

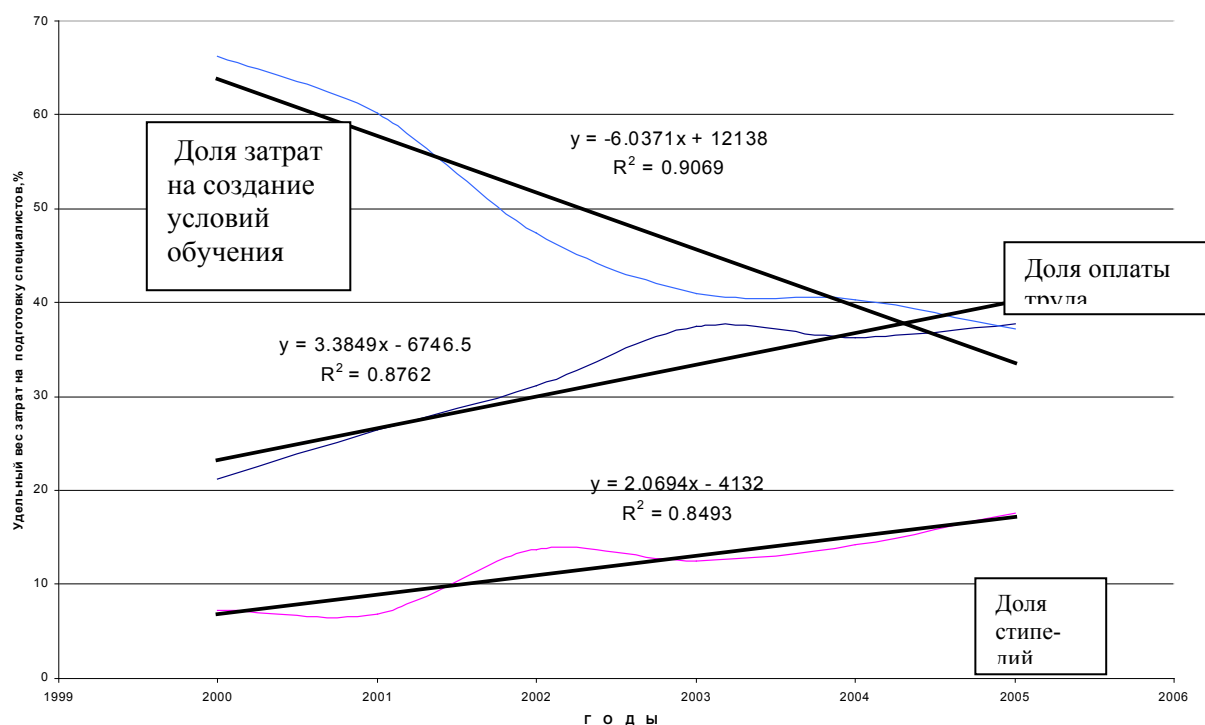

Рис 1. Динамика роста удельного веса фонда зарплаты и стипендиального фонда и снижения доли затрат на создания условий обучения в общих затратах в Крымском государственном индустриально-педагогическом университете.

Из рисунка видно, что если материальные затраты на создание условий обучения (тепло- водо- элек-

троснабжение, связь, приобретение оборудования, инвентаря, учебников, ремонт помещений и т. д.) составляли в 2000 году 66,2 % всех затрат, то в 2005 году (несмотря на то что они суммарно возросли) их доля снизилась до 37,1 %. Доля фонда зарплаты выросла в 2005 г до 37,7 %, а стипендиального фонда до 17,0 % всех затрат на подготовку специалистов.

Столь серьезные структурные изменения заставляют по-новому рассматривать прогнозы потребности в финансовых ресурсах. Очевидно, что финансовое укрепление экономики Крыма позволило снизить долю внебюджетного финансирования до 25,3 % (Рис 2).

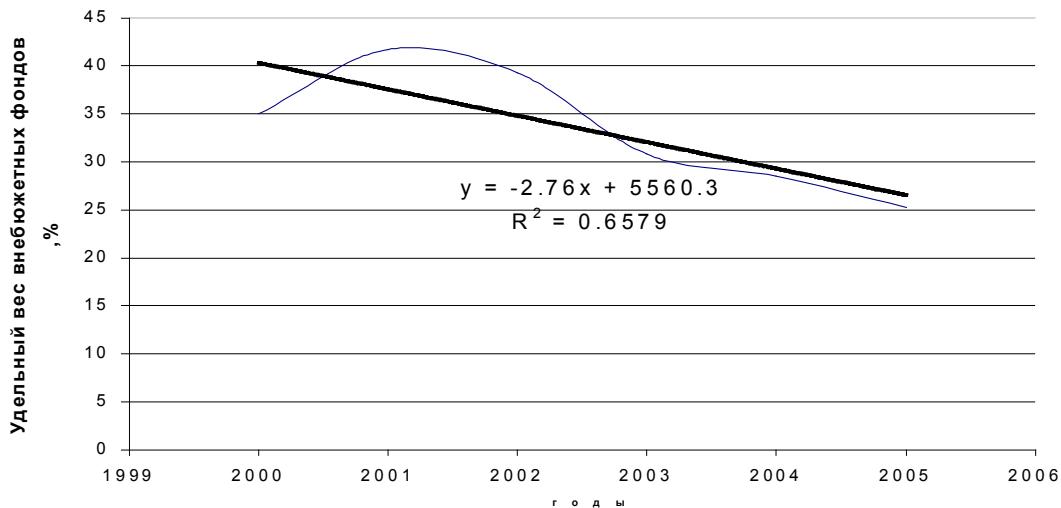

Рис.2. Тенденция снижения внебюджетных фондов в финансировании Крымского государственного индустриально-педагогического университета.

В связи с тем, что внебюджетное финансирование является обязательным дополнением к бюджетному и составляет часть консолидированного бюджета вуза, появились статьи [5], существо которых сводится к превращению вузов в бизнес - центры деловой активности. Отмечается, что вуз должен уметь «делать деньги». Это предполагает (по мнению автора) «разработку стратегии для трансформации вуза в из организации, вынужденного заниматься коммерческой деятельностью в деловое предприятие». Далее автор предлагает произвести радикальную перестройку организационной структуры вуза, которая должна повлечь необходимые изменения бизнес - проектов его образовательной деятельности. С такими предложениями согласиться нельзя.

Главным для учреждений высшего образования является повышение качества подготовки специалистов, способных хорошо работать в рыночных условиях. Так называемая предпринимательская деятельность в конечном итоге сводится к определенному числу студентов, полностью компенсирующих затраты на их образование. Для этого не надо создавать бизнес - центры.

На самом деле рядом с государственными вузами существует система коммерческих вузов, целью которых также выступает высококачественная подготовка необходимых обществу специалистов, а не предпринимательская деятельность.

ВЫВОДЫ:

1. Учреждения современного высшего образования финансируются из бюджета на 60–70 %. Бюджетное финансирование охватывает оплату труда, стипендиальный фонд, обеспечение тепло, водо - электроснабжением, а также приобретение предметов долгосрочного пользования. Внебюджетное финансирование служит для приобретения материалов и инвентаря, оплату прочих услуг и приобретения предметов долгосрочного кредитования и ремонта учебных площадей.

2. Имеет место тенденция роста удельного веса фонда оплаты труда и стипендиального фонда в консолидированном бюджете вуза, что коренным образом меняет структуру затрат на подготовку специалистов.

3. Анализ численного состава обучающихся позволяет утверждать, что наблюдались следующие тенденции: А) рост числа обучающихся в вузах и, прежде всего за счет учреждений 3–4 уровня аккредитации; Б) рост численности закончивших образование; В) снижение доли выпускников с обеспеченными рабочими местами; Г) если доля поступающих в не государственные вузы составляет 25 %, то доля выпускников этих вузов только 18 %

4. Нельзя согласиться со статьями направленными на превращение вузов в некие бизнес - центры, так как главная задача вузов – обеспечение роста качества подготовки специалистов, и внебюджетное финансирование служит также этой же цели.

Источники и литература

1. Гринь А.М. Управление бюджетом вуза // Университетское управление. – 2003. – N 4(27). – С. 16–24.
2. Цап-Цапко. Витрати підприємства. – К: ЦУЛ, 2002. – 360 с.

3. Хахонова Н. Н. Анализ и разработка методов оценки риска денежных потоков // Известия высших учебных заведений. Северо-Кавказский регион. Общественные науки. Приложение. – 2004. – N 10. – С. 81–86.
4. Сорокина Е.М. Анализ денежных потоков предприятия: Теория и практика в условиях реформирования российской экономики. – М: Финансы и статистика, 2003. – 176 с.
5. Арязкова О.Н., Платонов А.М. Механизм управления внебюджетной деятельностью государственного вуза как делового предприятия // Университетское управление. – 2000. – №3. – С. 1–4.

Гудзь П.В.

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ РОЗВИТКУ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ

Вступ. Потреба розробки сучасної концепції територіального розвитку викликана проблемами, які накопилися ще з часів переважно адміністративного регулювання територіальним розвитком та новими реаліями, характерними для ринкових відносин. Концепція, як відомо представляє собою певний спосіб розуміння, трактовки якого-небудь предмету, процесу, вища керівна ідея для їх системного бачення.

Наразі маємо модель регіонального управління, вибудовану в командному, ієрархічному підпорядкуванні, для якої властиві: розмитість цілей; негнучкість організаційної структури; висока ступінь суб'єктивного фактора при прийнятті рішень, здійсненні контролю, мотивації, делегування повноважень; нездатність оперативного прийняття рішень в умовах підвищеного ринкового ризику та загострення галузевої й міжгалузевої конкуренції на регіональних ринках; відсутність належного рівня комунікацій та каналу зворотного зв'язку управлінської ланки «зверху-вниз». В повній мірі проблеми є характерними і для галузевих ринків курортно-рекреаційних територій Криму: готельного ринку, ринку харчування, ринку дозвілля та розваг тощо.

В науковій літературі, присвяченій даній проблематиці, сучасними формами розвитку територіальної економіки визначаються корпоративні моделі розвитку території [1, с.17–36; 2, с.11–13], створення туристсько-рекреаційних вільних економічних зон [3, с. 189–193; 4, с.41], визначення еколого-економічних зон [5, с.18] та курортних територій, курортно-рекреаційних кластерів [6, с. 52; 7, с. 504–507; 8, с. 57–72.]; інноваційних технологічних парків – [9, с. 9] та інших форм.

Постановка завдання. На державному рівні вважається привабливою перспективою трансформації регіональної економіки створення конкурентноспроможного бізнес-середовища у формі територіально-галузевих систем (кластерів). До таких промислово-виробничих мереж, на думку окремих державних менеджерів, мають увійти безпосередньо підприємства-продуценти, науково-дослідні заклади, посередницькі організації та споживачі, що ув'язуються в єдиний виробничий (технологічний - П.В.) ланцюг [10, с.11].

Концепція курортно-рекреаційного кластеру є інноваційним баченням економіки та управління територіального розвитку. Один із фундаторів теорії кластерів Майкл Портер вважає, що "...кластери є яскраво вираженою особливістю практично будь-якої національної, регіональної і навіть столичної економіки" [11, с. 206]. Як відомо, кластер являє собою сконцентровані за географічною ознакою групи взаємозалежних компаній, спеціалізованих постачальників, фірм у відповідних галузях, а також зв'язаних з їхньою діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств по стандартизації, а також торгових об'єднань), що конкурують, але разом із тим ведуть узгоджувальну діяльність по задоволенню потреб цільових споживачів.

Кластери здобули поширення у Італії, США, економіках країн СНД. В Казахстані, наприклад, формування нової системи менеджменту в харчовій промисловості пов'язується з відновленням державного регулювання на основі саме кластерного підходу і створення вертикалі виконавчої влади від макрорівня до рівня районного, при взаємодії системи державного регулювання з органами місцевого самоврядування [4, с. 174], а в Україні розвиток дрібного та середнього підприємництва в системі регуляторів державного управління також пов'язується з необхідністю розвитку кластерів [10, с. 12], а також на рівні рекреації окремого локалітету [7, с.47].

На думку зарубіжних фахівців, формування кластерних альянсів детерміновано принаймні вісьмома причинами:

1. Заповнення прогалін на існуючих ринках та технологічній базі.
2. Обернення надлишкових виробничих потужностей в прибуток.
3. Скорочення ризиків та витрат, пов'язаних із виходом продукції на новий ринок.
4. Прискорення розробки та початку виробництва нової продукції.
5. Економія на масштабах виробництва.
6. Подолання законодавчих та торгівельних бар'єрів.
7. Розширення географії ділових операцій.
8. Скорочення витрат від зменшення кількості виробничо-торгівельних операцій [12, с. 18–21].

Теоретичною та методичною основою вивчення та обґрунтування побудови кластерів є модель М. Портера, яка покладається в основу організації курортно-рекреаційного кластеру. Доцільність створення кластерів розглянемо на основі використання економіко-математичних методів та моделей [8, с.67–80; 13].

Вирішення проблеми. Нехай економіка складається з підприємств, кожне з яких випускає по одному виду продукції. Для побудови моделі поведінки цих підприємств на ринку зробимо наступні припущення: економічні суб'єкти впевнені, що вони можуть реалізувати свої плани. При розробці своїх планів вони ді-